

2. Волкова Н. В. *Захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві*. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.03 — цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. — Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2022.
3. Виконавче провадження : підручник / Н. Ю. Голубева, І. В. Андронов, І. О. Бут, Н. В. Волкова, О. В. Воробйов; за ред. Н. Ю. Голубевої; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса : Фенікс, 2020. — 459 с. URL: <https://odnb.odessa.ua/vnn/book/7376>
4. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 року : Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст. 542 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404—19/print>
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV : станом на 31 грудня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618—15#Text>
6. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21—22, ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947—14/print>

Панаїд Яна Ігорівна

*аспірант кафедри цивільної юстиції та адвокатури,
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Науковий керівник

Гусаров Костянтин Володимирович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

СУПЕРЕЧЛИВА ПОВЕДІНКА В КОНВЕНЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ: ПОЗИЦІЯ ЄСПЛ

При захисті цивільних прав національними судовими органами виникає питання надання правової оцінки суперечливої поведінки учасника справи. В юридичній літературі предметом наукових розробок виступають праці, автори яких підтримують концепцію заборони суперечливої поведінки, що ототожнюється з концепцією естопель [1, с. 40; 2, с. 100]. Крім того, Верховний Суд у своїй практиці часто посилається на рішення Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ), підкреслюючи використання останнім концепції «естопель» [див., приміром, 3]. У зв'язку з цим видається за доцільне дослідити підходи, що застосовуються ЄСПЛ при аналізі суперечливої поведінки учасників справи.

Дослідження практики ЄСПЛ дає підстави виснувати, що в рамках конвенційної системи вказаний аспект розглядається в контексті:

а) *неприйняття ЄСПЛ заперечень держав-учасниць щодо неприйнятності скарг в контексті правила 55 Регламенту Суду*, відповідно до якого будь-яке заперечення має бути, наскільки це дозволяє його характер та обставини, висунуте Договірною Стороною-відповідачем у своїх письмових або усних зауваженнях щодо прийнятності заяви. Відповідно, держава позбавляється права висувати вказані заперечення на більш пізніх етапах. Приміром, у справі *Khokhlich v. Ukraine* ЄСПЛ зауважив, що на стадії розгляду питання щодо прийнятності заяви з боку держави-відповідача не було надано заперечень щодо можливості вважати заявника «жертвою» у розумінні статті 34 Конвенції, отже Уряд не має права (estopped) подавати заперечення щодо вказаного питання на стадії розгляду справи по суті [4].

б) *оцінки дій заявника під час провадження в ЄСПЛ*. Так, у справі *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey* ЄСПЛ зазначив, що заявники, які скаржилися на порушення ст. 11 ЄКПЛ, виклали у своїх первинних заявах основні аргументи щодо рішення Конституційного Суду, в якому партія визнавалась центром антиконституційної діяльності. Відтак, надалі ЄСПЛ не позбавив їх можливості порушувати вказане питання під час розгляду справи у Великій Палаті з огляду на той факт, що аргументи заявників не змінилися порівняно з первинними твердженнями [5]. ЄСПЛ констатував відсутність порушення принципу добросовісності шляхом кардинальної зміни позиції (radical change of position), відтак концепція естопелю не мала підстав для застосування у вказаній справі.

в) *оцінки в ході розгляду справи ЄСПЛ дій заявника або держави-відповідача на національному рівні*. Так, у справі *Sovtransavto Holding v. Ukraine* суддя К. Баррето звернув увагу на поведінку компанії-заявника. Зокрема, після того, як рішення стосовно компанії набрали законної сили, провадження у справі було закрито. Проте саме компанія-заявник надалі звернулася до Голови Вищого арбітражного суду з проханням внести протест «в порядку нагляду». Внаслідок вказаного протесту справу було направлено на новий розгляд. Дійсно, згодом було подано ще один протест з боку Генеральної прокуратури України щодо рішення, винесеного на користь компанії-заявника, проте це було наслідком початкової поведінки компанії-заявника, у зв'язку з цим, на думку К. Баррето слід було б застосувати принцип *venire contra factum proprium* (заборону суперечливої поведінки) [6].

Аналіз вказаних справ дозволяє зробити висновок про застосування ЄСПЛ терміну «estoppel» як синонімічного до заборони суперечливої поведінки в контексті заборони сторони у справі стверджувати

про певний факт, щодо якого не було зроблено відповідного твердження на попередній стадії, тобто до уваги береться поведінка учасника в рамках одного і того самого провадження.

Список використаних джерел

1. Бутирська І. Процесуальний естопель у господарському судочинстві. *Перші наукові читання пам'яті професора Пронської Грацієлли Василівни*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1 жовтня 2021 р.) Київ: Талком, 2021. С. 40–43. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/3680>.
2. Ткачук А. О. Принцип добросовісності учасників цивільного судочинства та заборона зловживання цивільними процесуальними правами. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 141. С. 94–103.
3. Ухвала Верховного Суду від 04 березня 2025 року у справі № 911/1241/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125804568>.
4. *Khokhlich v. Ukraine*, № 41707/98, 29 April 2003. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61587>.
5. *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey*, № 41340/98, 41342/98, 41343/98, 41344/98, 13 February 2003. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60936>.
6. *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, № 48553/99, 25 July 2002. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60634>.

Федорчук Юлія Олександрівна

*аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник

Голубєва Неллі Юріївна

*доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЧИНЕННЯ ВИКОНАВЧИХ НАПИСІВ НА КРЕДИТНИХ ДОГОВОРАХ

Кредитний договір — це цивільноправовий документ, за яким банк або фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. Таке визначення кредитного договору дає Цивільний кодекс. Кредитний договір укладається у письмовій формі, договір укладений з недодержанням письмової форми є нікчемним [1].